

آبونه شرائطی : هر بر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آلتی ایلنی
(۲۲۵) ممالک اجنیه ایچون
سنه لکی (۴۰۰) ، آلتی ایلنی
(۲۵۰) غروشدور.

نسخه سی ۷,۵ غروشدور .
سنه لکی ۵۲ عدددر .

اداره خانه : باب عالی جاده سنه
رشید افندی خاندنه

اخطارات
آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المعنویه
قبول اولنور . درج ایدله یین
یازیلر احاده اولماز .

والله یهدی من یشاءالی صراط مستقیم

باش محرر
محمد ماکف

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

تذکره

آدره سی تبدیلینده آبریمجه
غروش کوندرملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
صره نومروسنی محتوی
بولوغسی لازمدر .

ممالک اجنیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرس لری نیک
فرانسزجه یازلسی رجا اولنور .

پاره کوندردلیکی زمان نهیه
داثر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولنور

مکافات اخرویہ بہ نائل اولیٰ ایچون ، دنیاہ ہر دورلو مزاحمہ تحمل ایڈیلر .

بو بحث خلاصہ ایدلک لازم کلیرسہ ، دینیلہ بیلیر کہ حرکات بشریہ بی ربط و ضبط آلتہ آله جق بر قوۃ ضابطہ وارسہ ، اودہ ، اخروی مسئولیت و مکافات فکر لیدر . بو قوتک برنی طوتہ جق دنیوی هیچ بر قوت یوقدر . بشریت بو حقیقتی ایرکچا کلایہ جق و بو قوۃ ضابطہ نک تشکیلاتی توسیہ بتون قوتیلہ چالیشمق احتیاجی دویا جقدر . ی . ع

اجتماعیات

اجتماعی فوضال نصل سرایت ایدر ؟

جمیت حیاندہ ناقابل مقاومت بر خاصہ سریان موجوددر . محیطک تأثیراتی نامیلہدہ توسیم ایڈیلن بو احتساست غیر مرئیہ دن ہیئت اجتماعیہ نک مثبت و یامنی نتائج استحصال ایتسی سرایت و میلان خاصہ سنک توجہ ایتدیکی استقامتہ تابعدر .

فردی ساحدہ مستقل حرکت ایدہ بیان ، ارادہ سنہ حاکم اولان ہر ہانکی بر کیمسہ ، کتلہ اجتماعیہ نک مشترک ارادہ سی ساحہ سنہ کیرنجہ در حال مشترک تأثیراتہ تابع اولور . اجتماعی کتلہ لری تھریک ایدن روحیاتہ کلنجہ بودہ ، عقلدن زیادہ ، حسیاتہ استناد ایدر . افراد اوزرینہ جمیتک تأثیراتی ، حساً متحرک بیوک بر اجتماع کتلہ سنک محیطنہ کیرن کیمسہ لر اوزرندہ کی ناقابل مقاومت تأثیراتہ مشاہدہر . او کیمسہ لر ایستہ سہ لردہ ، ایستہ سہ لردہ جمیتدن بشقہ دورلو دوشونہ منزل .

عمومی نمایشلردہ واضحاً حس ایڈیلن بو قانون اجتماعیہ نک حال طبیعیہ دہ دہا ساکن ، فقط دہا درین تجلیاتی موجوددر .

افرادینک سجایای مثبتہ سی جمیتک منفی فضایجنہ فائق اولیان ہیئت اجتماعیہ لر تردیاتک سرائتی ایچون اک مساعد بر وسط تشکیل ایدر . جمیتک افراد اوزرندہ منفی تأثیرات وجودہ کثیرہ مہمسی ایچون تربیہ ابتدائیہ و شخصیتک ، منفرد سچیہ نک متین و متکامل اولسی لازم کلیرکہ ، جمیتی فوضا یوللرندن قورتارہ جق یالکیز یوقوتدر .

دیمک اولویورکہ افرادک صلاحی جمیتک صلاحی مؤدی اولدینی قدر جمیتک تردیاتی افرادک کالکہ مانع و بالنتیجہ ہیئت اجتماعیہ نک انفساخنی موجبدر .

یوکسہ لک ایستہ یں ہیئت اجتماعیہ لرکہ ، افراد و جمیت قوتلرینک یکدیگری مثبت وجہہ لر داخانده دائما تقویہ ایدہ جک بر خط حرکت انتخاب ایتلری ضروریدر . بویکی قوتدن برینک سقوطی دیگرینک دہ سقوطنی انتاج ایدر .

ملتلرک حیاندہ اک بیوک برتہلکہ تشکیل ایدن اجتماعی فوضالرک نصل سرایتہ باشلایہرق افرادی و بالنتیجہ جمیتی عوہ محکوم ایتدیکی واضحاً تدقیق و تحلیل ایدہ بیلیمک ایچون اولامردہ ہر ہانکی بر فکرک نہ کی شرائط ایچندہ مفکوردہ حالی آلدیغنی مناقشہ ایتلی یز .

دنیاہ مجنون اولیان ہر صاحب عقلک ملاحظاتی برر فکر اولہ بیلیر . لکن بونلرک قیمتی افراد و جمیتہ بخش ایتدیکی منفعت و ضررہ کورہ تعین ایدر . بو فکرلرک ماہیتی تعینندہ یکانہ معیار عقل سلیم ایلہ تجربہ دن بشقہ برشی دکلدہر . خلقت آدمدنبری چوق دفعہ بشریت باطل فکرلر آرقہ سندہ قوشمش ، باطل عقیدہ لر او غورندہ جان ویرمشدر . بر زمانلر بوتلرہ ، آتشہ ، حیوانات مفترسہ یہ - حاشا - تعبد ایدن انسانلر بمضاً اساطیرہ اسیر اولمش ، بمضاً ظالم مستبدلرک محکومی بولمشدر . تاریخک بوتجلیاتندن آکلاشیلورکہ : عقل ہر وقت بشریت اوزرندہ حاکم اولہ مامشدر . احوال روحیہ انسانہ - عقل ، تربیہ و سچیہ نقصانی کی ہر ہانکی بر سبیلہ - باطلی حق اولہرق قبولہ دہ متایلدر . آنجق پک آز بختیار کیمسہ لردہ کہ کندیلرینی باطل تأثیرلردن قورتارا بیلیرلر .

ایستہ ہیئت اجتماعیہ نک سعادتی ، محافظہ زندگیسی ایچون متحرک بذانہ اولمی قوتی حائر شخصیتلرک جو غالیسی نصل بر ضرورت تشکیل ایدرسہ ، اکثریتی بو یوکسہ کمالی ادرا کدن محروم بولنان افرادک اصطفا سی ایچون دہ «مراقبہ اجتماعیہ» اک بیوک بر لازمہ حالندہ تجلی ایدر .

ہر ہانکی بر فکر اولاد دعوی اولارق میدانہ چیقار . بودعوا ، تکرار اولنور . نطقلرہ ، قونفرانسلرہ ، مطبوعاتلہ ، کتابلرہ ، خصوصی مباحثہ لرلہ تکرار تعاقب ایدر .

بو تکرارلر متفکر ، متحرک بذانہ اولیان روحلر اوزرندہ بر تأثیر بر اقرار ، بو تأثیراتک دوامی ، نفوذ و سرایت خاصہ لرینک یاردیمیلہ فکرلر مفکوردہ حالہ انقلاب ایدر . کوستا و لوبون بو حقیقتدن بحث ایدرکن دییورکہ : «ادعا ایلہ تکرار ، اقناعک اک قوتلی عامللریدر . ادعا فکر تولید ایدر ، تکرار اوفکری برلشدیریر و اونی بر عقیدہ یعنی صارصلمقدن وارستہ قالہ جق درجہ دہ ثابت بر فکر حالہ کتیریر . بسیط روحلر اوزرندہ - حق بسیط اولیانلرک اوزرندہ دخی - تکرارک قوتی شایان حیرتدر . اونک تأثیریلہ اک بارز ضالئلر پارلاق حقیقتلر کی اولور .»

علمک غایہ سی انسانیتہ خدمت و اعلا ی حقیقتدر . علم اجتماعی و روحینک دہ غایہ سی بشریتک رھگذار حیاندہ اک صاعلام و مسعود بر یولہ یورو مینہ خادم و سائلی کوسترمکدر .

جمیت بشریہ نک بر جزؤ متینی اولان ہیئت اجتماعیہ مز ایچون دہ

- بتون جهانك علم و عرفان ضرورتلرینه كوره تبدیل وجهه ایلمسی لازمكلیکی بر عصرده - علوم اجتماعیهك كوستردیكی حقیقتلر هیچ بر وقت قابل استغنا دكلدر .

بناء علیه دیلمز دوندیکی قدر ایضاحنه چالیشدیغمز اجتماعی دستورلردن مقصد، بونلری احوال روحیه واجتماعیه مز ایچون بر معیار اوله رق كوستروب جمعیمزی تهدید ایدن انواع فوضالرك ماهیت ومنشأ لرینی تحلیل ایتك ایچوندر .

اولا عصریلشمك ایچون بر ضرورت وار . هر كس بو ضرورتی كندی نقطه نظرینه كوره تفسیر و محاکمه ایدیور . بر قسم افكاره كوره عصریلشمك اساسات اجتماعیه مزك محافظه سی صورتیه ممكندره دیگر بر قاعته كوره ده «عصریلشكی تمثیل ایدن غرب مدینتی بركلدر . ساده مادیاتیه دكل ، طرز تلقیسیله ، ذهنیتیه ، اعتیاداتیه بركلدر . بناء علیه ، غایه و وصول ایچون بر نقطه دن ، بر جبهه دن دكل ، هیئت مجموعه سیله غرب مدینتی اقتباس ایتك لازمكلیک ، اوت ، بو ، بر مفكوره در . علم ساحه سنده ایسه هر فكره حرمت ایدیلیر . والزام جهتی ینه علمك حرمتكار و وقور محاکمه سنه ترك اولتور .

عصریلشمه یی ، یعنی زمانك انكشافات علمییه و فیه سی حائز قوتلی بر ملت حالنده جهانیه نور و عرفان صاحبی آرزو ایتمین کیم واردر ؟ بو اولیه بر ضرورت ، اولیه بر بداعتدر كه اوزرنده مناقشه بیله جائز دكلدر .

آنحق بر مدینت بشریه اولق اعتباریه غرب مدینتی ده ایی و فنا جهتلری سینه سنده طوبلایان ، اییلکلرندن دولایی یوكسه لن ، فقط فناقلرندن دولایی ده دها بیوك بر سرعتله تدنییه كیدن بر مدینتدر . او فناقلرك اسمی غربده ده شرقده اولدینی کی تردی و ضلالندر . ایشته حل ایدیه لك دو كوم نقطه سی بوراسیدر .

هر شیدن اول مدینت مفهومك منفعت وسعادت مفكوره سیله مترادف اولدینی بیلمه لیدر . هر هانكی شی كه هیئت اجتماعیه مزه فائده ویریور وسعادت كتیریورسه ایشته اومدینتدر . فقط هانكی بر مفهوم واقتباس جمعیمزك روح اجتماعیه سی صارصیور ، طاله روابطنی كوشه تیور ، نسلی قمارله ، ایچكی وفحشه قوروتیورسه بونك اسمی ایستر مدینت ، ایستر كالات اولسون ، آجیق بر ضلالندن بشقه برشی دكلدر . شیمدی مطلوبمز اولان مدینت عجا بوايكی قسمدن هانكی سدر ؟ هیچ شبهه سز هیئت اجتماعیه مزه سعادت كتیره لك اولان عرفانه فته مستند اولان مدینت حقیقه در . بو آرزویه رغماً - اختیار ، غیر اختیاری - بعض فوضالرده فصلسه جمعیمزه حلول ایتك فرصتی قزائمش یولونیور . مملكتی استیلا ایدن مسكرات ، قمار ، فحش ابتلاسی ، مدینتك بو ایکنجی ، فقط فوضا قسمكده فضیلت ، عرفان و كالاتك یاننده

- غریب بر اثر تضاد اوله رق - عرض اندام ایتكده اولدینی كوستریور . بوفوضالر هیچ شبهه یوق كه ، روحیاتمزدن منبعث دكلدر . بلكه نفوذ وسرایت خاصه لرینك تأثیراتیه مناسب بر وسط حالنه كلن محیط و شرائط ایچنده سرایت استعدادینی كوسترن اعراضدن عبارتدر . چونكه بر شرقی بتون آرزوسنه رغماً تام بر غربلی اوله میه جقدر . دائماً شرق شرق ، غربده غرب اوله رق قاله جقدر .

كوستاو لوبون بومهم حقیقتدن بحث ایدركن : « اوزون بر ماضیسی بولنان قوملر ، همان اوصاف بدنیه لری قدر ثابت ، روحی اوصافه مالكدلرلر . بو اوصافدن اواقوامك تأسیساتی ، افكاری ، ادبیاتی ، صنایعی نشأت ایدر . اوصاف روحیه - كه بونلرك هیئت مجموعه سی بر قومك روحی تشکیل ایدر - بر مملكتدن دیگر مملكتته جوق تبدیل ایدر . مختلف قوملر ، عینی احوالده ، بشقه درلو حس ایدرلر ، ملاحظه ایدرلر و مقابله ده بولنورلر . تأسیسات ، اعتقادات ، السنه و صنایع بر قومدن دیگرنه - عكسفی ظن ایتدیره لك ظواهره رغماً - درین تحولات كچیرمكسزین انتقال ایده مز . « دییور .

روحیات واجتماعیات علملری ، بر ملتك بشقه بر ملت حرثه قولایلاقه تمثیل ایده بیله جكنه قانع دكلدر . زیراتاریخ و تاریخ اجتماعیات كوستریور كه بر هیئت اجتماعیهك اوصاف ممیزه سی ضایع ایدره لك بشقه جمعیتلرك روحی طرفندن امتصاص اولنمی تام بر انهدام معناسی افاده ایدیور . یشامق ایسته یین ملتلرایسه اوصاف ممیزه لرینه مربوط قاله رق بوانهدامدن كندیلرینی قورتارمش اولورلر .

بیوك بر مدینتی ، بر تاریخی تمثیل ایدن هیئت اجتماعیه مز ایسه - الی ماشاءالله - بیوك بر استقبال نورلری ایچنده یشابه جقدر . شو حالده محیطمزه آثار مرضیه سی كوسترن فوضالر موقت دیمكدر . بونی اثبات ایچون بوتردیاتك منشأ لرینی تدقیق ایتك كفایت ایدر .

غربك مع التأسف صوك عصرده اقتطاف ایده مدیكمز كال علمی و فنیسی یرینه یاكاش بر یولدن روحزه صوقولان ضلالتلری درت منبعه ارجاع ایتك لازمدر :

۱ - مملكتمزه همان اوج ربع عصر دنبری متادیا غرب حرثی واومیاندو بو حرثی نشر ایدن پاپاس واجنبی مكتملرنده تحصیل كورنلرك غیر اختیاری بر صورتده بوفوضالره معلول ایلمسی ، كندیلرینه مفكوره ایدیندكلری بو فكرلری نشر ایتلری ؟

۲ - غربیلرله تماسك جوق اولدینی محللرده حس تقلیدك فوضالری - ظواهرینی خوش بولدرق - امتصاصه مستعد بولنمی و غربی تقلیدك مودا حكمنه كچمی ؟

۳ - بر عصر دنبری دو چارتدنی اولان اقتصادیات ملیه مواجهه سنده مأموریتدن بشقه بر ساحه فعالیت بولنه میان نوران ملتك عطالته

قابلگیری نتیجہ سنده فکری ، اجتماعی ساحہ لردہ افکارک تنویر ایدیلہ مہمسی .

۴ — جمعیت منافی ملاحظہ اتندن انحراف ایدن افرادہ قارشى اجتماعى مراقبہ نك وظیفہ سى اہمال اولہ رق ہر مضر جریانك سربست براقلہ سى تردیاتك توسعہ یكاه سبب تشكيل ایتشدرد .

یوقاریدہ عرض ایتدیكمز وجهلہ ضلالت فكرلری دہ ادعا، تكرار، نفوذ و سرایت صورتیلہ ضعیف مدرکہ لردہ ہرمفكوزہ ایزی براقلہ دہ . فقط شایان شكر اندركہ ضلالتی عقیدہ حالہ كترین دوعرو بر شیش كہی كوسترن محاکمہی ، غلط حسہ تابع بولندیران روحی واسطہ لہ ، حقیقتلری دہ ہرمفكوزہ حالندہ نشر و تعمیمہ خدمت ایدیور .

كوستاولوبونك پك دوعری اولہ رق سوبلدیكی كہی « ضلالتك ، شدتلی و مكرر مدعیاتہ قارشى حقیقتك اودرجہ شدتلی واو درجہ دہ مكرر مدعیاتی قارشى قویق ، دستورلہ دستورلہ ، فكرلہ فكرلہ مقابلہ ایتك ، لازمدر .

ضربك علم و عرفانی یرینہ حریمزہ فرجہ یاب دخول اولان دانس ، قار ، فحش ، تقلید جیلک ومودا كہی تردیات وفوضالہ قارشى اساسات اجتماعیه مزك نورانور دلیللری عینی روحی و فنی اصوللہ مدافعہ ، نشر وتكرار ایتككہ روحلردہ بر اصطفا وجودہ كتیرمك ، حقیقتلری مفكوزہ حالہ قویق ایجاب ایدر .

چونكہ بو سایہ دہ یارینك اولادلرینی بدنہ ، روحی تردیاتدن اقتصادی سفالتلردن ، ہیئت اجتماعیه نك تمل طاشنی تشكيل ایدن حالہ روابطنی خللدن وقایہ ایتك ممكن اولہ ییلور . اساسات اسلامیه دن ملہم اولان اجتماعیات ملیہ نك محافظہ سى مبدأ تكامل عد ایدیلہ رك علوم و ترقیات مادیہ عصریہ نك اخذ واقتباسی صورتیلہ حصولہ كلہ جك كالات — اسكیدن اولدینی كہی — ینہ شرق وغربنی تنویرہ كفایت ایدہ جكدرد .

مسی مہمت

جوابمی ، اعترافی ؟

— شیخ محسن قانی حضرتلرینہ —

قرآن کریم ترجمہ سى دی یہ فورمہ فورمہ چیقاریلوب صوقاق باشلرنده صاندیریلان جزؤلری وبومناسبتلہ غزتلرک حقلی تنقیدلرینی ودیانت ایشلری ریاست جلیلہ سنك بیاننامہ سى ومذکور بیاننامہ یہ جواب اولق اوزرہ ذات عالیلری طرفندن یازیلان مقالہ یی دقتلہ او قودم . بویابدہ کی فکرلریمی مساعده کزلہ عرض ایدیورم . ذات عالیلرینی شخصاً طانیما یورسہم دہ اعلان مشروطیتدنبری اثرلریکزی او قودقہ شخصکزه قارشى کندمہم درین بر حرمت حس ایدیوردم . او اثرلریکزلہ

یایمش اولدیغکز خدمت ، بندہ کزجہ چوق بیوکدی . فقط صوك تشبکز ، وبوتشبتك شکل وماہیتی ، اولیلہ ظن ایدیورم کہ ، سزی یوکسلتمہ مش ، بالعکس دوشورمشدر . بونی تأسفلرلہ سوبیلہمك مجبوریتندیم . کوکل آرزوایدردی کہ شیخ محسن قانی بویلہ بروضعیتہ دوشمہ سین !

ترجمہ نك ایکی کوندہ بر اسمنی دکیشدیرمك ؛ و اوکا « قرآن کریمك تورکجہ ترجمہ سى ، ترجمہ تفسیری ، قرآن کریم تفسیرینك تورکجہ ترجمہ سى ، کئی یکدیگرنندن فرقلی ومختلف ناملر ویرمك ؛ ہر انتقاد قارشیسندہ مقصدیمز شودر ، بودر دی یہ شاشیروب قالمق دوشدیککز مشکل موقعی ذات عالیکزکدہ آکلامش اولدیغکزی کوستریور . بوایشہ حسن نیتلہ باشلانیلما مش دی یہ میہ جکم . فقط ہر حالہ بو بویوک شرفی باشقہ برینہ قایدیرما مق املیلہ علی العجلہ میدانہ چیقیلیویرمش اولدیغہ حکم ایدہ جکم . امید اولنورکہ « قرآن ترجمہ سى » دی یہ ساحہ تجارتہ چیقاریلان بو جزؤلر ، اسماً اولدینی کہی ، جسماً وروحاً دہ بر تفسیر ماہیتنی آلسین وبوصورتلہ مطبوعات طرفندن تنقید ایدیلن فاحش خطالر تصحیح ومہم نقطہ لر تنویر ایدیلسین . بوجہتلر ، ہم قارئلریکزک ، ہم دہ ذات عالیلرینك آیدیناغہ چیقماسنی تأمین ایدہ جکی ایچین چوق تمنی اولنور .

صوك جوابکزدن بحث ایتك ایستبورم . دیانت ایشلری رئیس محترمی بیاننامہ لرنده « ترجمہ دی یہ اورتہ یہ چیقاریلان جزؤلرک کرک لسان وکرک علم اعتباریلہ شایان اعتماد اولما دینغی ، بونککہ برابر افکار مسلمینی تشویش ایدہ جك ماہیتدہ اولدینغی » سوبیلورلر . ذات عالیلری جواب ویرر ایکن « بونك بر ترجمہ دکل ، تفسیر اولدینغی وتفسیر ایچون دہ معین بر شکل اولم دینغی وبونککہ برابر مفسرلرک بری برلرندن اقتباس ایدہ بیلہ جکارینی » سوبیلہمك مجبوریتنی حس ایدیور وجوابکزه شویولده دوام ایدیورسکز :

« نورالیان ایچین تورجہ نك قدرت افادہ سنی اظہار ایتدیککی اداسی دہ وارد دکل در . چونکہ معانی قرآنیہ یہ رایت ایدیلک مجبوریتندن طولانی ، تمقیب اولتان غایہ ، تورجہ دہ بر « شاه اثر » وحاشا ثم حاشا کتاب حقہ بر نظیرہ وجودہ کتیرمك وحقی تراکیب منصوبہ یی مثلا حالک حال وصفتك صفت اولارق استعمالی ککی امکانزلقلرلہ اوغراشتق دکل ، بلکہ بو معنالی مہما امکان ہرکسک آکلایہ بیلہ جکی بر طرز دہ لسانمزه نقل ایتکدر . صور تفسیرہ دن ترجیح ایتدیكمز شکل ، اسلرینی مقدمہ کتابدہ بیلدیردیكمز تفاسیرک بر ویا براچندہ مطلقا موجوددر ... »

شیخم ، عفو بیوریکز ، بو افادہ کز دیانت ایشلری رئیس عالیسنہ جواب دکل ، بلکہ رئیس افندی حضرتلرینك اثریکز حقندہ ویردکاری حکمی تصدیقدر . چونکہ رئیس افندی حضرتلری اثریکزک شایان اعتماد اولم دینغی خلاصہ ایکی شینہ استناد ایتدیربوردی : خطای لسانی ، خطای علمی . ذات ہرشدانہ لری ترجمہ دہ کی